

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΜΠΑΔΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

Μεταπτυχιακά

Συλλογική μνήμη και πολιτισμικές ταυτότητες

Θεματική και βασική προβληματική του Σεμιναρίου είναι η προσέγγιση των μορφών και των σημασιών της συλλογικής /κοινωνικής μνήμης και πώς και κατά πόσο αυτή προσανατολίζει προς τη μελέτη ζητημάτων ταυτότητας. Και ετερότητας. Πώς τα δρώντα υποκείμενα δίνουν, με προσαρμογές στις εκάστοτε συνθήκες, περιεχόμενα και σημασίες στην παράδοση και τη μνήμη, συγκροτούν διά αυτών πολιτισμικές ταυτότητες, συνιστούν επίσης και ερμηνεύουν την καθημερινότητα και την κοινωνική αλλαγή. Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η προσέγγιση της υποκειμενικότητας ως ιστορικό - ανθρωπολογικής έννοιας και αναλυτικότερα η διερεύνηση της υποκειμενικότητας (ατομικής μνήμης και βιωμένης εμπειρίας) στις επιστήμες της Λαογραφίας, της Ανθρωπολογίας και της προφορικής ιστορίας. Η έμφαση δίνεται στις συλλογικές όψεις της μνήμης (λαϊκή, συλλογική, κοινωνική) και στον τρόπο που το ατομικό γίνεται συλλογικό. Προσοχή επίσης δίνεται και στην υλική υπόσταση της μνήμης (φωτογραφίες, αντικείμενα, δημόσια μνημεία και αγάλματα κλπ), και διερευνάται πώς και ως ποιο βαθμό αυτή συνιστά ένα δυναμικό πεδίο δράσης για τη συγκρότηση πολιτισμικών ταυτοτήτων). Πρόκειται για τη νεότερη προσέγγιση που θέτει το πρόβλημα του προσδιορισμού του υποκειμένου της ιστορίας και της αντιμετώπισης των πολλαπλών του ταυτοτήτων ως πολιτισμικών διαδικασιών με αλληλεπιδράσεις στο ατομικό και συλλογικό επίπεδο.

Ταυτότητες και φύλο στη νεώτερη και σύγχρονη Ελλάδα

Εισαγωγικά σχολιάζεται ο περιορισμένος λόγος της Λαογραφίας για την κοινωνική υπόσταση της γυναίκας στην παραδοσιακή κοινωνία.

Παρουσιάζεται η ανθρωπολογική - δομολειτουργική κυρίως θεώρηση του γυναικείου ζητήματος και σκιαγραφείται η εξέλιξη της έρευνας στην ελληνική κυρίως Εθνογραφία. Στη συνέχεια σκιαγραφείται η έρευνα της πρώτης φάσης φεμινιστικής επίδρασης στην ελληνική Εθνογραφία όπου αρχικά διερευνάται η κοινωνική θέση των γυναικών, ο οικιακός και οικογενειακός ρόλος τους. Οι σχέσεις των αντρών και των γυναικών. Κοινωνικές μεταβολές και γυναικείο φύλο: Από την υποταγή στην εξάρτηση. Πρόκειται για ανθρωπολογικές (δομολειτουργικές) κυρίως θεωρήσεις για το γυναικείο φύλο στη Ελλάδα που αναθεωρούν σε γενικές γραμμές το μοντέλο των οικουμενικών μοτίβων. Επισημαίνεται ωστόσο η ένδεια της ιστορικής συνιστώσας. Κάτω από την φεμινιστική επίδραση η έρευνα προχωρεί από τη μελέτη των ρόλων και της κοινωνικής θέσης των γυναικών σε μια προσέγγιση των γυναικών ως δρώντα υποκείμενα, όπου οι διάφορες και συχνά αφανείς μορφές γυναικείας δράσης και γυναικείων στρατηγικών ερμηνεύονται άλλοτε ως πρακτικές και σημεία ενός αυτόνομου γυναικείου λόγου και άλλοτε ως λανθάνουσες μορφές γυναικείας αντίδρασης (που εκδηλώνονται κυρίως στη λαϊκή θρησκεία, θάνατο ,μοιρολόι κ.λ.π.). Εκτός από τον αγγλοσαξωνικό τρόπο προσέγγισης γίνεται αναφορά στην έρευνα της Ιστορίας των γυναικών που προτιμά και ενισχύει έναν

πολιτιστικό και ιστορικό ορισμό για τη ζωή και την κοινωνική ιστορία των γυναικών. Εδώ επιχειρείται η κατάρριψη του αντρικού λόγου για τις γυναίκες και η υπέρβαση της "ένδειας γεγονότων" σχετικά με τη ζωή των ίδιων των γυναικών. Παρουσιάζονται στη συνέχεια και συζητούνται οι έρευνες που έγιναν για την ανίχνευση της ιστορικότητας των γυναικών στην Ελλάδα.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η νεώτερη έρευνα που ανακαλύπτει στην έννοια του κοινωνικού φύλου, ένα νέο αντικείμενο των κοινωνικών επιστημών και ένα νέο αναλυτικό εργαλείο για τη μελέτη των ποικίλων όψεων της κοινωνικής ζωής, των αξιών, και των κοινωνικών σχέσεων του γάμου, της οικογένειας, της συγγένειας κλπ. Τέλος μέσα από τις γραπτές πηγές, τη σχετική βιβλιογραφία, την καταγραφή και ανάλυση της βιωμένης ιστορίας και της μνήμης των γυναικών επιχειρείται να φωτισθεί η ιστορία τους και κυρίως οι μεταβαλλόμενες σχέσεις των δύο φύλων. Οι πολιτισμικές τέλος ταυτότητες τους.

Προσεγγίζονται επίσης θέματα και προβλήματα που θέτει μια προσέγγιση των γυναικών με βάση τις κατηγορίες έθνος, φυλή, τάξη. Ένα κατεξοχήν θέμα που συνδέεται με το παραπάνω είναι ο έμφυλος χαρακτήρας των εθνικισμών, της σύγχρονης μετανάστευσης κλπ που συζητούνται εκτενέστερα.

Οργάνωση των μαθημάτων

Συνοπτική αναφορά στο προηγούμενο μάθημα και συζήτηση για θέματα που έθεσε η μελέτη της βασικής βιβλιογραφίας του. Ανάπτυξη της νέας θεματικής από τον διδάσκοντα.

Παρουσίαση ενός θεωρητικού ή μεθοδολογικού κειμένου εκ μέρους των φοιτητών Συζήτηση.

Εκπόνηση εργασίας

Κατά καιρούς και εφόσον είναι δυνατόν θα προσκαλούνται ομιλητές από άλλα πανεπιστήμια και διαλέξεις - συζητήσεις

Σημ.: Η παρουσία και η εν γένει συμμετοχή είναι υποχρεωτική.

Τελική αξιολόγηση

Θα υπάρχουν τρεις συντελεστές που θα οδηγούν στην τελική αξιολόγηση της επίδοσης:

Ο πρώτος συντελεστής καλύπτει το 60% και είναι μία εργασία περίπου 4.000- 4500 λέξεων με θέμα δικής σας επιλογής.

Ο δεύτερος συντελεστής καλύπτει το 20% και θα είναι η εν γένει συμμετοχή σας στο μάθημα.

Ο τρίτος συντελεστής θα καλύπτει το 20% και θα προκύπτει μέσα από την κριτική συμμετοχή σας στη συζήτηση ειδικότερα στη συζήτηση που θα γίνει μετά την παράδοση μιας δοκιμαστικής συνέντευξης ή επιτόπιας έρευνας βασισμένης στη συμμετοχική παρατήρηση ή στο συνδυασμό των δύο μεθοδολογιών. Θα προκύπτει επίσης από την προφορική παρουσίαση της εργασίας σας.